

КОРИГУВАННЯ ХУДОЖНЬО-ДЕКОРАТИВНОЇ ФОРМИ ТА ПРОСТОРУ ЗА ДОПОМОГОЮ КОЛОРИСТИЧНИХ МЕТОДІВ

Підняте питання про актуальність проблеми коригування художньо-декоративної форми та простору за допомогою колористичних методів. Розглянуто зв'язок загальної колористики інтер'єрного простору і колористичних можливостей його оточення. Показано залежність художньо-декоративної форми і колористики загального об'єму простору від фактури використаних матеріалів, доведено взаємозв'язок між ними. Визначено ряд основних засобів вирішення задач фактурності кольору в художньо-декоративній формі у просторовому середовищі. Запропонована структура, завдяки якій виявлена коригуюча дія кольору на геометричний простір інтер'єру, розроблені засоби для досягнення потрібної художньої виразності середовища. За допомогою зробленого аналізу та приведених прикладів, які виконані автором статті, наведені основні, принципи які можуть бути так само і інструментом в роботі художника-дизайнера, що дозволить йому з більшим професіоналізмом підійти в рішенні поставленого творчого завдання в вирішенні проблем коригування форми і простору щодо розміщення художньо-декоративних поверхонь.

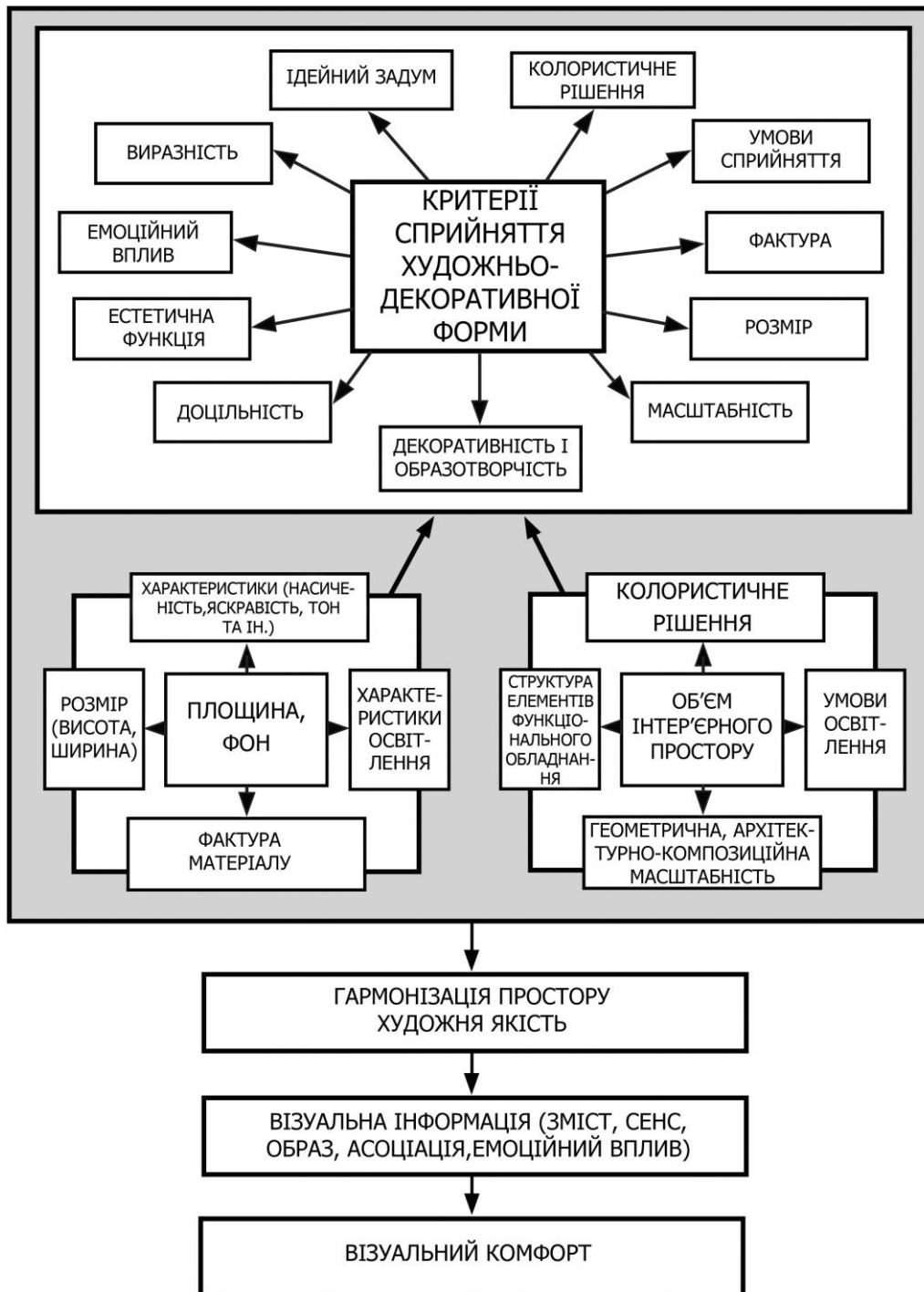
Ключові слова: колорит, колористика, колір, фактурні кольори, художньо-декоративна форма, виразність, композиція, фактура матеріалу, інтер'єрний простір, творчий задум, образність, художня виразність, мистецтво і дизайн.

Колір завжди належить певній поверхні, при цьому він характеризує форму предмету, розкриває його об'єм, просторове розташування в умовному середовищі. Характер художньої форми залежить від різновиду художнього засобу – живопису, графіки, декоративного панно, рельєфу, скульптури, інсталяції та ін., а він в свою чергу – від зовнішнього вигляду використаного матеріалу, фактури, композиції, колориту, та ін.. Витвір мистецтва не може існувати без розташування в середовищі – в інтер'єрі або екстер'єрі. Відповідно художньо-естетичне сприйняття твору мистецтва, окрім ступеню розкриття художніх якостей, буде також залежати від просторового оточення, котре знаходиться поруч і належить інтер'єру. За допомогою фізичних законів кольору та кольорових співвідношень таких як: кольорова гама, кольоровий

контраст, кількість кольору, коефіцієнти відбиття кольорових поверхонь, художньо-декоративна форма (просторова, площинна або об'ємна), в злагоді із загальним об'ємом простору, може бути доповнена, покращена або візуально змінена в відповідності з творчим задумом. Також, завдяки використанню асоціативних властивостей кольорів (легкі, важкі, поверхневі, незалежні, виступаючі або відступаючі), візуально можливо змінити геометричний простір інтер'єру. Завдяки цьому колір може сприяти у виявленні сенсу конструктивного задуму, відповідно до загальної композиційної ідеї [1,4,6,7,8]. При цьому треба пам'ятати, що основні задачі проектування інтер'єру містять його призначення, функції, комфорт, композицію простору, здатність нести асоціативно-образний вплив і образне рішення. При вмілому виконанні цих задач досягається художня виразність простору, яка залежить не тільки від творчого задуму, але і від культурного рівня автора проекту, його індивідуальних особливостей (смаку, психологічного настрою, характеру), а також, головне, від професійності – знання і володіння засобами реалізації поставленої мети. Табл. № 1. Одним із таких засобів – є вирішення задач фактурності кольору в проблемі корегування художньо-декоративної форми та простору, в якому вона розміщена, за допомогою колористичних методів.

На сьогодні існує багато фундаментальних праць відомих авторів стосовно питання вирішення задач фактурності кольору та засобів коригування форми і простору в інтер'єрі, а також основних принципів і законів колористики і кольору в інтер'єрному середовищі, живопису, об'єктах мистецтва, наприклад: Аронов В. Р., Арнхейм Р., Арнаухо И., Бегану З. Г., Бартенев И. А., Кантор А. М., Сапего И. Г., Иконников А. В., Степанов Г., Кравец В. И. [4], Степанов Н. Н. [6], Ефимов А. [8] та ін.. Наукові дисертації: Самойлович В. В. [5], Трегуб Н. Є. [7]. Сучасна література про сприйняття художньої форми в колористичному просторі здебільшого орієнтується на досвід минулих років. Створюється багато енциклопедій дизайну наприклад такі автори як: Минервин Г. Б., Шимко В. Т., Ефимов [3], Уильям Лувелл та ін. Існує достатньо посібників, підручників та книг, орієнтованих для широкого кола читачів та практичного використання колористики і художньо-декоративної форми в житті людини, в творчій праці художника, дизайнера, архітектора наприклад авторів: Агранович-Пономарёва Е. С., Аладова, Ачкасова Л. Г. та ін.. Проведений аналіз історичного досвіду виявив, що існує нестаток потрібної літератури і науково-методичного забезпечення в практичному використанні корегування художньо-декоративної форми колористичними засобами інтер'єру і художньо-декоративних засобів, розміщених в просторовому середовищі, орієнтованої для дизайнерів і художників.

**ТАБЛ. № 1. ОСНОВНІ
КРИТЕРІЇ СПРИЙНЯТТЯ ХУДОЖНЬО ДЕКОРАТИВНОЇ ФОРМИ**

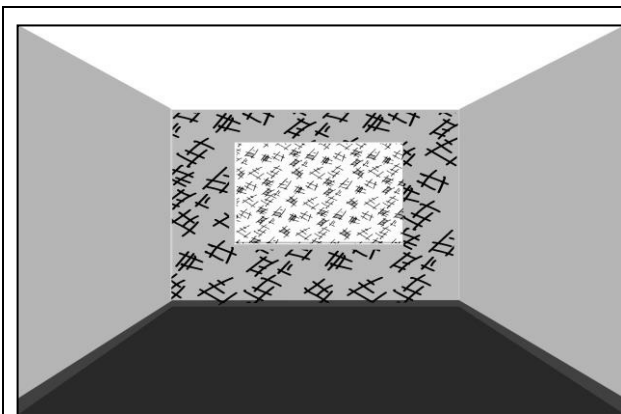

В композиції дизайну інтер'єру фактура (facture – від латинського обробка, будова) – це зовнішня особливість матеріалу, що використовується в оздобленні приміщень, особливість поверхонь меблів та іншого обладнання [3]. Фактура здатна надавати формі різний характер, посилюючи або послаблюючи пластику форми. Колір теж володіє фактурною особовістю. Для досягнення

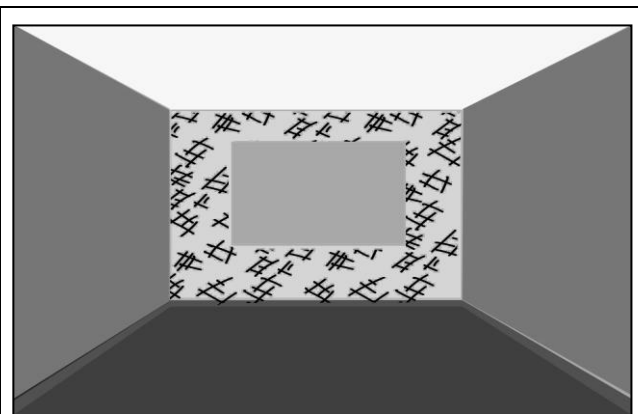
коригуючого ефекту в просторі і художньо-декоративній формі, потрібно знати фактурні можливості кольору – властивості кольору, що належить певній поверхні. В образотворчій та проектній практиці кольори поділяють на фактурні і безфактурні (поверхневі і справжні) [1]. Фактурні кольори – це більшість спостережуваних людиною кольорів (будь-яка матова поверхня, розглянута при природному, розсіяному освітленні з невеликої відстані). Фактурні кольори виявляють структуру фактурних поверхонь. Кольори цього типу завжди асоціюються з кольором конкретного предмета, вони конкретно сприймаються в просторі і розрізняються на різних відстанях від спостерігача. Фактурні кольори мають “міцність” і “вагу”, непрозорість, в точності передають характер форми, який їй належить, нахил і кривизну, рельєф форми. Безфактурні кольори – це кольори, які людина не може сприймати і відчувати на дотик, або бачить в оптичних приладах (колір неба, завіса хмар). Такі кольори не мають фактури. Вони завжди мають площинний характер [1,4,5,6,7,8]. Фактурні і безфактурні кольори мають відмінність за колірним тоном, насиченістю, світлотою, відстанню, освітленістю, природою матеріалу. Наприклад: “теплі” кольори: червоні, помаранчеві, жовті – відносяться до фактурних кольорів. Кольори “холодні” – зелені, блакитні та сині – відносяться до більш безфактурних. Теплі кольори сприймаються більш суттєвими, щільними, густими, сконденсованими на поверхні, мають виступаючу дію. Холодні більш повітряні, мають глибину [1]. Трегуб Н. Є. в своїй праці «Кольорова корекція в архітектурному формоутворенні» експериментально довела коригуючий вплив колірних поєднань на сприйняття характеру силуету основних геометричних форм (круга, квадрата, трикутника, зірки), де “теплі” кольори розширюють силует фігур, “холодні” кольори загострюють кути фігур і сторони сприймаються як увігнуті [7]. На просторове сприйняття фактури кольоросполучень також впливає насиченість – чим більш насиченим є колір, тим важче розглянути фактуру і світлоту кольору (ступінь висвітлення кольору), яка позбавляє колір фактурності. Зміна відстані розташування кольорів від спостерігача, здатна посилювати або нівелювати ефект сприйняття фактури поверхні – чим далі тим рівніше, гладкіше ця поверхня стає. При розгляданні здалеку всі кольори трохи зсуваються в бік безфактурності. Сприйняття колористики пов’язано також з властивістю поверхні матеріалу та характером його обробки: матовий, глянцева чи блискучий. Вирішення поверхні в одному щільному кольорі з матовою фактурою, яка має дифузне розсіяне світло, унеможлиблюючи блиск, підкреслює двовимірну форму. Блискуча фактура кольорової площини, через відблиски і дзеркальне відображення світла, спотворює саму площину і сприйняття її кольору – табл. № 2. Взаємозв’язок і взаємодія кольору з просторовою формою виступає на

перший план, коли мова йде про композиційно-художню роль кольору в інтер'єрі. За допомогою кольору можна виявити особливості простору, формувати тектоніку і художній образ інтер'єра. Тектоніка (від грец. будова, побудова) – це відображення в формі її конструктивного початку. Тектоніка інтер'єру – це ясно виражена взаємообумовленість внутрішнього простору і конструкцій в композиційному принципі. Поняття тектоніка застосовується і в живопису, графіці, скульптурі, дизайні [2,3]. Тектоничність в живопису передбачає використання особливостей матеріалу, а також фактури живописного шару, яка має певну естетичну змістовність, привертає увагу вже сама по собі, служить засобом образної виразності і, так само як і інші компоненти художньої форми, знаходиться в залежності від творчого задуму, при цьому фактуру безпосередньо визначає матеріал і техніка роботи художника. За допомогою поліхромії можна виявити і знищити поверхню стіни, членувати, ілюзорно змінювати її вигляд, можна запобігти статичності закритого простору, надавши йому геометричну направленість; перетворити симетричну форму в асиметричну чи навпаки; ілюзорно зменшити чи збільшити простір. Порушити центричність, ілюзорно змінити об'єм, повністю деформувати простір. При проектуванні художник-дизайнер, повинен зважати на те, що колір може доповнювати властивості матеріалу або цілеспрямовано вступати з ним в дисонанс в залежності від загального композиційного завдання або певної проблеми в проектуванні, яку він вирішує.

ТАБЛ. № 2. ОСНОВНІ СТРУКТУРНІ ПРИНЦИПИ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ КОЛОРИСТИКИ ІНТЕР'ЄРУ І ХУДОЖНЬО-ДЕКОРАТИВНИХ (Х.-Д.) ФОРМ

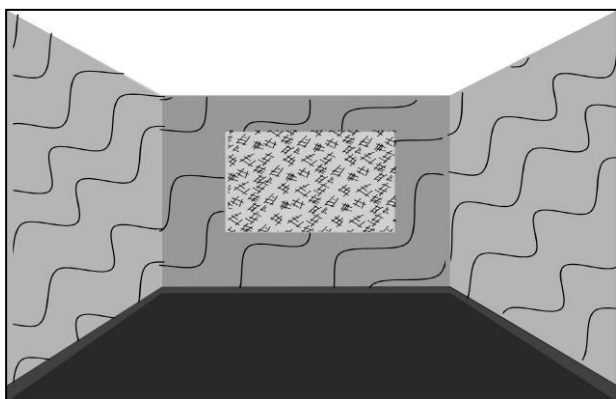

Рис. № 1. *Нюансна поліхромія світлого холодного відступаючого, безфактурного і теплого виступаючого, фактурного кольору. Контраст за кольором і*

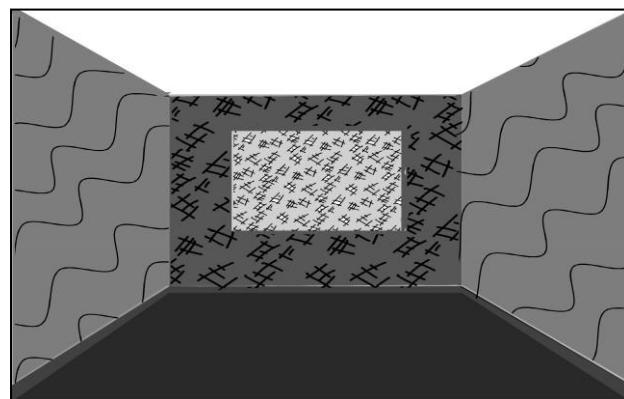
Рис. № 2. *Контрастна поліхромія теплого насиченого виступаючого кольору і холодного світлого фактурного. Контраст за кольором, тоном і фактурою*

фактурою матеріалу. Х.-д. форма знаходиться в кольоровому і фактурному нюансі до фону, але в контрасті за фактурою до бокових стін. Теж саме відбувається і з фоном. Створення глибинності простору та візуального об'єднання художньо-декоративної форми і фону. Х.-д. форма сприймається як одне ціле з фоном.

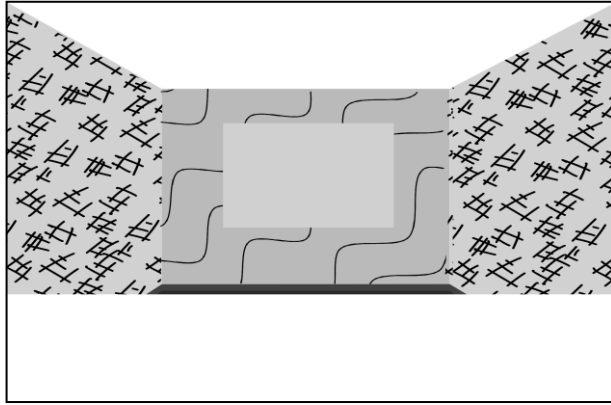

Рис. № 3. Нюансна поліхромія світлих теплих виступаючих, фактурних до холодного безфактурного кольору. Контрас за кольором і фактурою матеріалу. Враження легкого розширення простору за рахунок глянцевого характеру матеріалу і світлоти кольору. При цьому контраст за фактурністю кольору і матеріалу між х.-д. формою і простором створює враження виразності х.-д. форми при наносній поліхромії. Відчуття гармонійності, при слабо виразній її поліхромії.

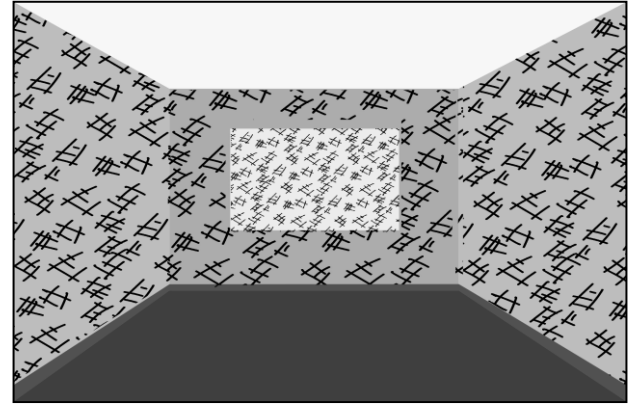
матеріалу. Посилення глибинності простору при “шаховому” композиційному порядку. Фактурність матеріалу фону зменшує контраст фактурних і безфактурних кольорів бокових стін і фону. Х.-д. , знаходиться в контрасті за кольором і фактурою до фону, добре сприймається, але створює відчуття невизначеності відносно простору.

Рис. № 4. Контрастна поліхромія теплих, фактурних, виступаючих кольорів насиченого і світлого до холодного світлого безфактурного. Контрас за характером матеріалу, при загальному нюансі за кольором стін і фону, але контраст за кольором до х.-д. форми. Загальне враження цільності простору за рахунок наносної дії кольорів, при відчутті легкого просторового розширення простору за рахунок глянцевої фактури бокових стін. Х.-д. форма, завдяки контрасту відступаючого кольору сприймається виразно, але при цьому ілюзорно нагадує вікно, посилює глибину, але сила дії стримана, за рахунок фактурності матеріалу.

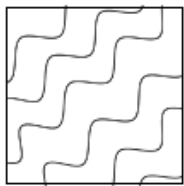

Рис. № 5. Нюансна поліхромія, холодного світлого відступаючого, безфактурного кольорового тону. Контраст за фактурою матеріалу. Гладка напівматова фактура художньо-декоративної форми знаходиться в контрасті до глянцевої фактури матеріалу фону. Фон, в свою чергу – в контрасті, за характером фактури матеріалу, до бокових стін. Відбувається легкий ефект поглиблення простору, за рахунок контрасту фактур фону, бокових стін та виходу уперед х.-д. форми. Х.-д. добре сприймається, але створює відчуття невизначеності в розташуванні відносно простору.

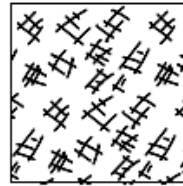

Рис. № 6. Нюансна поліхромія, холодного світлого відступаючого, безфактурного колірний тону. Нюанс за кольором і характером фактури. Використання відступаючих кольорів розширює простір, але з невеликою силою, так як фактурність оздоблюючих матеріалів має затримаючу дію. Завдяки відсутності контрастності та єдності характеру матеріалів відбувається поєднання простору, створюється враження цільності, але х.-д. форма втрачає виразність.

Умовні позначення до таблиці

гладка, блискуча

матова фактура

Висновки: Використання художньої форми в сучасному інтер'єрі це не тільки змога створити візуально-естетичний ефект, але і засіб виявлення об'єму архітектурного простору, та створення декоративного акценту в загальній композиції. Поліхромія при цьому здатна підкреслити виразність пластичного образу, за допомогою фактурності та безфактурності кольору, знищити або виявити характер форми. Треба пам'ятати, що загальна колористика простору може змінити сприйняття геометричного обсягу і характер художньо-декоративної форми, вона здатна посилити художньо-естетичне значення самого художнього твору, надати йому більш образний, емоціональний і

асоціативний вплив, але при цьому і сама художньо-декоративна форма і її орієнтація можуть надавати помітну дію на сприйняття простору в цілому.

Перспективи подальших досліджень полягають в аналізі інших складових взаємозв'язків колористики простору, художньо-декоративної форми в інтер'єрному середовищі.

Література:

Алексеев С.С., Теплов Б.М., Шеверев П.А. Цвет в архитектуре. - Ленинград: «Госстройиздат», 1934. - 133 с.

Мардер А.П., Євреїнов Ю.М., Пластицька О.А. та ін. Архітектура: Корот. словник-довідник. - Київ: Будівельник, 1995. - 335 с.

Техническая эстетика и дизайн. Словарь. Под общей ред. Калиничевой М.М. - Москва: Академический проект: Культура, 2012. - 356 с.

Кравец В.И. Цели и средства колористического формообразования в архитектуре. Харьков: Вища школа, 1987. - 132 с.

Самойлович В.В. Методологічні основи проектування опорядження як складової дизайну інтер'єрів і екстер'єрів будівель. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора технічних наук. - Київ: КНУБА, 2010. - 402 с.

Степанов Н.Н. Цвет в интерьере. - Киев: Высшая школа, 1985. - 184 с.

Трегуб Н.Є. Кольорова корекція в архітектурному формоутворенні. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата архітектури. - Харків: ХИСИ, 1993. - 208 с.

Ефимов А.В. Формообразующее действие полихромии в архитектуре. - Москва: Стройиздат, 1984. - 167 с.

Пилипчук О.Д.,

Киевский национальный университет строительства и архитектуры

КОРРЕКТИРОВКА ХУДОЖЕСТВЕННО-ДЕКОРАТИВНОЙ ФОРМЫ И ПРОСТРАНСТВА ПРИ ПОМОЩИ КОЛОРИСТИЧЕСКИХ МЕТОДОВ.

В статье поднят вопрос об актуальности проблемы корректировки художественно-декоративной формы и пространства при помощи колористических методов. Рассмотрена взаимосвязь общей колористики интерьерного пространства и колористических возможностей его окружения. Показано взаимовлияние художественно-декоративной формы и колористики объема пространства с фактурой используемых материалов, доказана взаимосвязь между ними. Определен ряд основных средств решения задач фактурности цвета художественно-декоративной формы в пространственной

среде. Предложенная структура, благодаря которой обнаружено корректирующее действие цвета на геометрическое пространство интерьера, разработаны средства для достижения нужной выразительности среды. С помощью сделанного анализа и приведенных примеров, выполненных автором статьи, приведены основные принципы которые могут быть так же и инструментом в работе художника-дизайнера, что позволит ему с большим профессионализмом подойти к решению поставленной творческой задачи в решении проблем корректировки художественно-декоративной формы и пространства.

Ключевые слова: колорит, колористика, цвет, фактурные цвета, художественно-декоративная форма, выразительность, композиция, фактура материала, интерьерное пространство, творческий замысел, образность, художественная выразительность, искусство и дизайн.

Docent of the Department of Drawing and Painting Pilipchuk O.D.,
Kiev National University of Construction and Architecture.

CORRECTION OF THE ARTISTIC AND DECORATIVE FORM AND SPACE WITH THE HELP OF COLORISTIC METHODS.

The article raises the question of the relevance of the problem of adjusting the artistic and decorative form and space with the help of coloristic methods. The interrelation of the general color of the interior space and the coloristic possibilities of its surroundings is considered. The mutual influence of the artistic and decorative form and color of the volume of space with the texture of the materials used is shown, and the relationship between them is proved. A number of basic means for solving the problems of the color texture of an artistic and decorative form in a spatial environment have been determined. The proposed structure, due to which the corrective effect of color on the geometric space of the interior was discovered, means were developed to achieve the desired expressiveness of the environment. With the help of the analysis and the examples given by the author of the article, the main principles that can be the same as an instrument in the work of a designer artist are given, which will enable him to approach the solution of the creative task in solving problems of adjusting the artistic decorative form and space with great professionalism .

Key words: color, color, color, textured colors, artistic and decorative form, expressiveness, composition, texture of the material, interior space, creative design, imagery, artistic expressiveness, art and design.